УДК 354:328.185

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9\(15\)-152-161](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9(15)-152-161)

Матлаєва Ірина Дмитрівна аспірантка спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», кафедра парламентаризму, Навчально – науковий інститут публічного управління та державної служби КНУ імені Тараса Шевченка, вул. Якова Гальчевського, 1/1, смт. Летичів, 31500, тел.: (098) 068-35-01, e-mail: md122@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-7391-8598>

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

Анотація. Стаття присвячена питанням окремих форм взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації управління. Зазначено, що конституційне законодавство України формує правову основу процесу децентралізації управління. Наголошено, що сучасна ідея децентралізації є одним із практичних засобів формування реальних механізмів громадянського суспільства. Фактичною передумовою децентралізації державного управління є розширення прав і можливостей територіальних громад.

Підкреслено, що взаємодію органів публічної влади та територіальної громади можна розглядати, як врегульовану законодавством співпрацю між суб'єктами місцевого самоврядування (територіальною громадою) та органами публічної влади (як представницькими, так органами виконавчих повноважень та правосуддя) у формі здійснення заходів, обумовлених єдиними цілями щодо вирішення питань місцевого та загально-суспільного значення. Мова йде вже не просто про спільну діяльність або узгодження певних дій та заходів, а «вмонтовування» у загально-суспільний механізм елементів управління на рівні територіальних громад. Пріоритетними формами сьогодні виступає діяльність правоохоронного характеру та здійснення правосуддя. У практичній площині викликають інтерес такі дві форми взаємодії територіальних громад та органів публічної влади як створення інституту мирових судій (сфера правосуддя) та запровадження служби місцевого шерифа (взаємодія на рівні правоохоронної діяльності).

З метою практичної реалізації таких форм взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації управління є необхідним формування матеріально-технічної бази, розробка механізмів фінансування, підзвітності та підконтрольності таких інституцій та міцна нормативно-правова база.

Ключові слова: децентралізація, територіальні громади, делегування повноважень, мировий суддя, служба шерифу.

Matlaieva Iryna Dmytrivna Graduate student specialty 281 "Public Administration", Department of Parliamentarism, Educational and Research Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University, Yakov Galchevsky St., 1/1, village Letychiv, 31500, tel.: (098) 068-35-01, e-mail: md122@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-7391-8598>

FORMS OF INTERACTION OF TERRITORIAL COMMUNITIES AND PUBLIC AUTHORITIES WITHIN IMPLEMENTATION OF MEASURES ON DECENTRALIZATION OF GOVERNMENT

Abstract. The paper is devoted to issues on particular forms of interaction of territorial communities and Public Authorities within implementation of measures on decentralization of government. Constitutional Legislation of Ukraine provides a legal basis for all process of decentralization of government. There is emphasized, that the current idea of decentralization is one of the practical means for creating of real mechanism of civil society. The expansion of powers and opportunities of territorial communities is an actual premise of decentralization of the state government. There is outlined, the interaction of Local Self-government Authorities and territorial community can be identified as collaboration regulated by legislation, between Local Self-government Entities (Territorial Community) and Public Authorities (both representative and executive authorities, and Justice Authorities) in the way of implementation of measures that are based on united goals on resolving of issues of local and public value. We are talking not only about mutual activity or coordination of some actions and measures, but also about implementation of governmental elements on the level of territorial community into general public mechanism. Firstly, it concerns to law enforcement activities and the administration of justice. In practice, two forms of interaction of territorial communities and Public Authorities within implementation of measures on decentralization of government are interested. They are: funding of institution of justices of the peace (field of justice) and the introduction of a local sheriff's office (cooperation at the level of law enforcement). For practical implementation of these forms of interaction of territorial communities and Public Authorities within implementation of measures on decentralization of government, there is necessary to create a material and technical base, to work-out financial, accountability and control mechanisms, and to provide legal basis.

Keywords: decentralization, territorial communities, delegation of powers, justice of the peace, sheriff's office.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції децентралізації публічного управління є новітнім проявом побудови «сервісних» відносин між соціумом та органами влади. Соціальне призначення держави та інших публічно-владних інститутів знаходить своє продовження на рівні територіальних громад. Це є продовженням історичного розвитку відносин між державою та суспільством. В

середині ХХ століття погляди на соціальне призначення держави, у зв'язку з змінами об'єктивних умов функціонування та розвитку сучасного суспільства, зазнали суттєвих змін. Відповідно, сучасний етап децентралізації влади та розбудови інститутів громадянського суспільства вимагає формування нових підходів до взаємодії самоврядних органів та органів публічної влади. Конституційне законодавство України, і в першу чергу базові нормативно-правові акти з питань місцевого самоврядування та діяльності територіальних громад, створюють правову основу всьому процесу децентралізації управління. Водночас, багато актуальних питань залишаються недостатньо врегульованими.

Положення законодавства України, що стосуються процесу децентралізації влади через вплив ряду причин ще не можуть задовольнити вимоги суспільства. Механізми нової системи місцевого самоврядування на рівні більшості територіальних громад перебуває у стані формування та не забезпечують підтримки сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика децентралізації публічної влади та її взаємодії з територіальними громадами висвітлювалася у багатьох дослідженнях. У науковій літературі приділено увагу різним аспектам цього питання: визначенню поняття децентралізації, розглянуто типи та види децентралізації, проаналізовано досвід зарубіжних країн. Проте, незважаючи на низку наукових розробок, питання децентралізації залишається для України надзвичайно актуальним та потребує свого подальшого дослідження. Питання практичної площини визначення та реалізації форм взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації управління залишається мало дослідженим.

Серед дослідників різних проявів процесів децентралізації можна згадати праці: О.О. Бабінова, О.М. Бандурки, В.В. Баштанника, В.Д. Бакуменка, Ю.М. Грошевого, Л.М. Давиденка, П.М. Каркача, М.Й. Курочки, М.М. Логунова, Л.І. Муркович, В.А. Ребкала, Є.О. Романенка, В.Г. Саркісяна, В.Л. Синчука, О.М. Стойка, Ю.П. Сурміна та інші. Значний внесок у наукову розробку актуальних питань місцевого самоврядування та адміністративно-правової реформи здійснили також О.В. Батанов, В.І. Борденюк, І.В. Дробуш, В.М. Кампо, В.С. Куйбіда та ін.

Водночас, необхідно пам'ятати, що реформування місцевого самоврядування, як складова політичної реформи тісно пов'язана з адміністративною та адміністративно-територіальною реформою в Україні. Ключовим питанням, яке необхідно розв'язати в ході реформування, є забезпечення передачі максимально можливого обсягу владних повноважень органам місцевого самоврядування та чіткого розмежування їх повноважень з повноваженнями виконавчої влади.

Метою статті є дослідження питання форм взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації

управління задля пошуку можливих шляхів вирішення проблемних питань у даній сфері.

Виклад основного матеріалу. Процес децентралізації – це передача повноважень (тобто функцій органів влади) та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. Децентралізація полягає в переданні прав на прийняття рішень органам місцевого самоврядування, які не знаходяться в ієрархічному підпорядкуванні центральним органам державної влади. У цьому випадку незалежні місцеві органи управління самостійно приймають рішення щодо надання певних суспільних послуг населенню та фінансування своєї діяльності [1].

В цілому децентралізація є однією з форм розвитку демократії, що створює можливість збереження єдності держави та її інститутів, розширити місцеве самоврядування, активізувати населення для забезпечення власних потреб і інтересів, звузити сферу впливу держави на суспільство, замінюючи цей вплив механізмами саморегуляції [2]. Зрозуміло, що децентралізуючи державне управління, покладаючи частково або повністю свої завдання на підрозділи місцевого самоврядування, держава зберігає за собою право або навіть зобов'язання забезпечити виконання цих завдань у межах закону.

Організаційні заходи з проведення децентралізації управління отримали у 2014 році в Україні назву «національного проекту «Децентралізація». Офіційно ця реформа вважається однією з найбільш успішних в Україні, а старт реформи збігається з складним для України періодом початку весни 2014 року, загостренням проблеми сепаратизму на сході України та масштабним суспільним запитом на проєвропейські зміни. Саме тому в основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

У певному сенсі держава знімає з себе відповідальність за ефективне, своєчасне та належне виконання окремих завдань і покладає це в руки місцевих громад. Можливість цих спільнот впоратися з подібними завданнями, пов'язано із загальною ідеєю громадянського суспільства. Таким чином ідея децентралізації є одним із системних принципів, наступним етапом формування реальних механізмів громадянського суспільства. Основною передумовою децентралізації державного управління, маючи на увазі, хто є суб'єктом цієї децентралізації, є розширення прав і можливостей конкретних соціальних груп. Найкраще пов'язати децентралізацію з діяльністю територіальних громад. Таким чином, процес децентралізації полягає в тому, що держава передає окремі соціально-політичні завдання, щоб «підштовхнути» громади виконувати ці завдання самостійно [3].

Безумовним запланованим результатом реформи стало об'єднання (укрупнення) територіальних громад. Це здійснюється через те, що надмірна частина ресурсів у таких громадах і далі витрачатиметься на утримання управлінського апарату, а для реалізації серйозних проєктів місцевого розвитку

коштів не вистачатиме. Нажаль, перепонами реалізації політики децентралізації стали також наступні моменти: низька кваліфікація управлінських кадрів у межах новоутворених територіальних громад; традиційна корупція в місцевих органах влади, витoki якої лежать ще у радянському періоді історії України; нечітке визначене коло повноважень нових органів самоврядування (наприклад, місцева влада зобов'язана фінансувати освітні заклади професійної освіти але водночас, не має права на управління їх майном); недосконале і нестабільне законодавство, або його відсутність (як у випадку змін до Конституції України); формування нових політичних регіональних ідентичностей (проблема сепаратизму або ізоляціонізму місцевої влади); можливе збільшення розриву між бідними і багатими громадами та зростання між ними напруги [4]. Подолання таких перепон можливе на основі взаємодії територіальних громад та органів публічної влади на початковому етапі децентралізації. Нажаль, надаючи право територіальним громадам на використання певних матеріальних ресурсів органи державної влади абсолютно не поспішають передавати інші свої повноваження.

До таких можна віднести правоохоронні повноваження, повноваження у сфері формування внутрішньої політики щодо прав національних меншин та повноваження у сфері правосуддя.

Абсолютно нереалізованими залишилися такі важливі елементи реформи, як ліквідація районних та обласних державних адміністрацій та заміна їх на рівні районів префектами. Префект мав би діяти замість райдержадміністрації, як державний службовець, який на довіреній йому території здійснює нагляд за додержанням Конституції та законів України органами місцевого самоврядування, координує діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади, забезпечує виконання державних програм. У існуючих проектах було запропоновано запровадження інституту префектів шляхом внесення змін до Конституції України. Також не було завершено прийняття проекту закону про муніципальну варту, - місцеве правоохоронне формування яке має допомагати поліції.

Не менш важливим питанням визначення форми взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації управління виступає проблема способів передачі таких повноважень. Найбільш поширеним з позицій управлінської системи завжди було делегування повноважень. Делегування повноважень відбувається, як правило, від державних адміністрацій до представницьких органів (а також між органами місцевого самоврядування), але не навпаки. До повноважень, які можуть бути делеговані місцевими державними адміністраціями органам місцевого самоврядування, традиційно відносили: організація охорони, реставрації, використання пам'яток історії та культури, архітектури і містобудування, палацово-паркових, паркових та садибних комплексів, природних заповідників місцевого значення; керівництво пожежною охороною та органами правопорядку [5].

Тобто, до часу фактичного запуску процесів децентралізації мова йшла саме

про часткове делегування повноважень та про певний рівень організаційно-правової взаємодії. При цьому взаємодія у взаємовідносинах територіальних громад та органів публічної влади вважалася певним процесом впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємна зумовленість і породження одним об'єктом іншого, а також об'єктивна та універсальна форма поступу, розвитку, що визначає існування та структурну організацію будь-якої матеріальної системи, у нашому випадку системи організації управління суспільними процесами на рівні окремого регіону. Погодимось з позицією Р.І. Панчишина, що у контекстному та буквальному значеннях поняття «взаємодія» визначається як комунікативні, технічні, організаційні, управлінські та інші зв'язки, які встановлюються між елементами системи та завдяки яким здійснюється взаємне зумовлення та взаємна їх залежність взаємодія як управлінська категорія характеризується такими певними ознаками [6]. Таким чином, взаємодію розглядають у двох аспектах – як категорію, яка є визначальною для всього процесу управління, та як діяльність кількох суб'єктів із спільною метою. Взаємодія вирізняється це постійним, системним, безперервним характером, що означає те, що наведені суб'єкти – держава та громадськість – є ключовими акторами політичного процесу в державі, є активною та передбачає двосторонність зв'язку та носить правовий характер – наведена ознака відображає те, що взаємодія держави та громадськості ґрунтується на ключових вимогах права та правових цінностях, принципах та ідеалах. Зокрема, на вимогах верховенства права та законності, визнання людини найвищою соціальною цінністю, демократизму, рівності, свободи висловлення власної думки, плюралізму [7].

Визначаючи взаємодію як форму зв'язку елементів системи, В. Плієшкін зазначає, що вони взаємодоповнюють одна одну, створюючи умови для успішного функціонування системи в цілому [8, с. 14].

Взаємодія органів публічної влади та територіальної громади може відбуватися в різних формах. Так, традиційно, відповідно до теорії управління, прийнято виділяти організаційні та правові форми взаємодії. При цьому організаційні форми – це проведення спільних заходів, засідань, зустрічей тощо. Правові форми регулювання відносин взаємодії традиційно передбачені в законодавстві здебільшого імперативними формами, хоч з часом більше уваги стали привертати договірні методи взаємодії. Мова йде про поширену останнє десятиліття модель адміністративно-правових договорів у сфері управління та приватно-державне партнерство. Основою правових форм регулювання взаємодії є договір, оскільки прийняття важливого для обох сторін рішення має бути здійснене шляхом спільного волевиявлення. Спільність волевиявлення та зацікавленість в отриманні необхідного результату саме й зумовлює договірну природу спільної діяльності цих органів. Причому взаємодія може встановлюватися і врегульовуватися, як у поступових погоджувальних діях, так і підписанням одного документа. І в першому, і в другому випадку, як правило, таким відносинам передують прийняття відповідного рішення координуючого

суб'єкта [9, с. 177].

На рівні територіальних громад міст С. Саханенко виділяє такі типи та форми політичної участі: безпосередні та опосередковані (представницькі); мобілізаційні та автономні; за ступенем інтенсивності (активні та пасивні); за суб'єктом політичної дії (особисті та колективні); за використовуваними методами (насильницькі та ненасильницькі); за масштабом охоплення (все місто або його частина) [10, с. 112]. При цьому вони можуть доповнювати один одного, існувати паралельно або трансформуватись в інший вид.

Водночас, сьогодні виникає певний ряд зауважень пов'язаних з тим, що необхідно вести мову про перехід від тлумачення «делегованих» повноважень, що має тимчасовий та підконтрольний характер, до поняття «надання» (можливо «наділення») таких правомочностей на постійній основі.

У практичній площині викликають інтерес такі дві форми взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації управління: створення інституту мирових суддів (сфера правосуддя) та запровадження служби місцевого шерифа (взаємодія на рівні правоохоронної діяльності).

Запровадження інституту мирових суддів в Україні — актуальне питання. Попри те, що реформування судової системи триває вже близько п'яти років, створення інституту мирових суддів усе ще залишається на стадії обговорень [11]. Мировий суддя уповноважений розглядати малозначні справи за спрощеною процедурою в судах нижчої ланки з обмеженою юрисдикцією. Інститут мирових суддів існує в Російській Федерації і в США. В РФ мировими суддями є професійні юристи, що є безумовно правильним рішенням. До кінця 2021 року має бути вирішено питання щодо доцільності запровадження інституту мирових суддів. Це передбачено планом пріоритетних дій уряду на 2021 рік, який затверджено Розпорядженням КМУ від 24 березня 2021 року № 276-6 [12]. У грудні 2021 року Мін'юст має підготувати та подати Президентові України та Кабінетові Міністрів України аналітичну записку щодо свого бачення майбутнього цього інституту.

Розглядаючи питання про впровадження в Україні інституту мирових суддів, практично всі професійні суди також були одностайними і висловилися за необхідність та доцільність впровадження цього інституту. Для запровадження мирових суддів на сьогодні в Україні існують такі правові передумови: конституційні положення щодо права кожного будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права та свободи від порушень і протиправних посягань (ч. 5 ст. 55 Конституції України); правові позиції Конституційного Суду України (Рішення від 9.07.2002 р. № 15-рп/2002 (справа про досудове врегулювання спорів); позиції Комітету міністрів Ради Європи щодо зниження навантаження на суди загальної юрисдикції, викладені в Рекомендаціях № R (86) 12 від 16.09.1986 р., згідно з якою державам — членам Ради Європи рекомендовано передбачати альтернативні процедури врегулювання спорів

шляхом позасудового розгляду та створювати відповідні органи, що не входять до судової системи цих держав, а також у Рекомендації REC (2001) 9 Комітету міністрів державам-членам стосовно альтернатив судовому розв'язанню спорів між адміністративними органами влади та приватними особами [13].

Іншим важливим напрямком має стати проект запровадження служби місцевого шерифа. Сьогодні в експериментальному порядку подібну службу (під умовною назвою «служба шерифа») реалізовано у окремих регіонах України з ініціативи МВС України та на основі громадського ініціативного проекту за підтримки Міжнародного Фонду Чарльза Стюарта Мотта [14].

Проект «Шерифи для нових громад» покликаний акумулювати інформацію про досвід малих і середніх громад Херсонської, Харківської, Полтавської, Дніпропетровської, Миколаївської та Хмельницької областей у самостійному вирішенні безпекових проблем.

Висновки. Сучасна ідея децентралізації є одним із практичних засобів формування реальних механізмів громадянського суспільства. Фактичною передумовою децентралізації державного управління є саме розширення прав і можливостей територіальних громад.

Взаємодія органів публічної влади та територіальної громади можна розглядати, як врегульовану законодавством співпрацю між суб'єктами місцевого самоврядування (територіальною громадою) та органами публічної влади (як представницькими, так органами виконавчих повноважень та правосуддя) у формі здійснення заходів, обумовлених єдиними цілями щодо вирішення питань місцевого та загально-суспільного значення. Мова йде вже не просто про спільну діяльність або узгодження певних дій та заходів, а «вмонтовування» у загально-суспільний механізм елементів управління на рівні територіальних громад.

В першу чергу це стосується діяльності правоохоронної та здійснення правосуддя.

У практичній площині викликають інтерес такі дві форми взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації управління як створення інституту мирових судій та запровадження служби місцевого шерифа.

З метою практичної реалізації таких форм взаємодії територіальних громад та органів публічної влади в процесі реалізації заходів з децентралізації управління є необхідним формування матеріально-технічної бази, розробка механізмів фінансування, підзвітності та підконтрольності таких інституцій та міцна нормативно-правова база.

Перспективами наступних досліджень має бути розробка принципів запровадження взаємодії органів місцевого самоврядування та територіальної громади у частині формування інституту мирових судій та запровадження служби місцевого шерифа.

Література:

1. Макаров Г. В., Держалюк О. М., Каплан Ю. Б. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у межах нової системи територіальної організації влади в Україні. Національний інститут стратегічних досліджень Київ, 2011. 54 с.
2. Макаров Г. В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. URL: <http://www.niss.gov.ua>.
3. Augustyniak M. Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym w Polsce i we Francji. Warszawa. 2017. URL. <https://sip.lex.pl/komentarze-i-publikacje/monografie/partycypacja-spoeczna-w-samorzadzcie-terytorialnym-w-polsce-i-we-369422835>
4. Пунда О.О. Арзянцева Д.А. Problemy decentralizacji władzy na Ukrainie *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: державне управління*. 2019. №2. URL : <http://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/governance/article/view/122>
5. Муркович Л.І. Форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2013. Вип. 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_29.
6. Панчишин Р.І. Поняття та форми взаємодії органів місцевого самоврядування і місцевих органів державної виконавчої влади. Право і суспільство. 2018. Вип. 6. Ч. 2. С. 108–113
7. Миколаєць А. Сутність взаємодії держави та громадськості сучасній Україні. *Юридичний вісник*, 2021. №3. URL : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:tOBAQwUqfIUJ:yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/download/2195/2405+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>
8. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник. За ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 701 с
9. Завальна Ж. Щодо питання врегулювання взаємодії органів публічної влади у договірних формах. Право України. 2010. № 7. С. 176-181
10. Саханенко С. Є. Політичне управління містом в умовах. Одеса : ОФ УАДУ, 2001. 380 с.
11. Майстро Д. Чи потрібен Україні інститут мирових суддів? URL : <https://yur-gazeta.com/golovna/chi-potriben-ukrayini-institut-mirovih-suddiv.html>
12. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік : Розпорядженням КМУ від 24 березня 2021 року № 276-6. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-prioritetnih-dij-uryadu-na-2021-s240321>
13. Блажкевич А. Перспективи впровадження інституту мирових суддів в Україні в контексті зарубіжного досвіду. URL : http://nbuv.gov.ua/asambleya/pers_vprov_inst.php
14. Шерифи для нових громад. URL : <https://sheriffua.org/about>

References:

1. Makarov H. V., Derzhaliuk O. M., Kaplan Yu. B. (2011). *Vzaiemodiia orhaniv derzhavnoi vlady ta mistsevoho samovriaduvannia u mezhakh novoi systemy terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini* [Interaction of public authorities and local governments within the new system of territorial organization of power in Ukraine] Kyiv : Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen [in Ukrainian].
2. Makarov H. V. *Ochikuvani ryzyky u protsesi detsentralizatsii vlady v Ukraini* [Expected risks in the process of decentralization of power in Ukraine] Retrieved from <http://www.niss.gov.ua>. [in Ukrainian].
3. Augustyniak M. (2017). *Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym w Polsce i we Francji*. [Social participation in local government in Poland and France.] Warszawa Retrieved from <https://sip.lex.pl/komentarze-i-publikacje/monografie/partycypacja-spoeczna-w-samorzadzcie-terytorialnym-w-polsce-i-we-369422835>. [in Polish].
4. Punda O.O. Arziantseva D.A. (2019). Problemy decentralizacji władzy na Ukrainie [Problems of decentralization of power in Ukraine] *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: derzhavne upravlinnia*. №2. Retrieved from <http://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/governance/article/view/122>. [in Polish].
5. Murkovych L.I. (2013). Formy uchasti chleniv terytorialnoi hromady u vyrishenni pytan mistsevoho znachennia [Forms of participation of members of the territorial community in solving issues of local importance]. *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*. Vyp. 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_29. [in Ukrainian].
6. Panchyshyn R.I. (2018). Poniattia ta formy vzaiemodii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia i mistsevykh orhaniv derzhavnoi vykonavchoi vlady [The concept and forms of interaction between local

governments and local executive bodies]. *Pravo i suspilstvo*. Vyp. 6. Ch. 2. S. 108–113 [in Ukrainian].

7. Mykolaiets A. (2021). Sutnist vzaiemodii derzhavy ta hromadskosti suchasnoi Ukraini. [The essence of interaction between the state and the public in modern Ukraine] *Yurydychnyi visnyk*. №3 Retrieved from <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:tOBAQwUqflUJ:yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/download/2195/2405+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>. [in Ukrainian].

8. Plishkin V. M. (1999). *Teoriia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav : pidruchnyk. [Theory of management of law-enforcement bodies]* Za red. Yu. F. Kravchenka. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy [in Ukrainian].

9. Zavalna Zh. (2010). Shchodo pytannia vrehuliuвання vzaiemodii orhaniv publichnoi vlady u dohovirnykh formakh [On the issue of regulating the interaction of public authorities in contractual forms]. *Pravo Ukrainy*. № 7. S. 176-181 [in Ukrainian].

10. Sakhanenko S. Ye. (2001). *Politychne upravlinnia mistom v umovakh [Political management of the city in the conditions]*. Odesa: OF UADU [in Ukrainian].

11. Maistro D. *Chy potriben Ukraini instytut myrovyykh suddiv? [Does Ukraine need the institution of justices of the peace?]* Retrieved from <https://yur-gazeta.com/golovna/chi-potriben-ukrayini-institut-mirovih-suddiv.html> [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia planu priorytetnykh dii Uriadu na 2021 rik : Rozporiadzhenniam KМУ vid 24 bereznia 2021 roku № 276-6. [On approval of the Government's priority action plan for 2021]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-prioritetnih-dij-uryadu-na-2021-s240321> [in Ukrainian].

13. Blazhkevych A. *Perspektyvy vprovadzhennia instytutu myrovyykh suddiv v Ukraini v konteksti zarubizhnogo dosvidu [Prospects for the introduction of the institute of justices of the peace in Ukraine in the context of foreign experience]*. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/asambleya/pers_vprov_inst.php [in Ukrainian].

14. Sheryfy dlia novykh hromad. [Sheriffs for new communities] Retrieved from <https://sheriffua.org/about> [in Ukrainian].